

OMVÄRLDSANALYS

Utvecklingen av ungas livsstil på fem års sikt med fokus på fritidsintressen med utgångspunkt i ideellt engagemang.

Sandra Eriksson Muszynski

Progressivt Ledarskap

Sammanfattning

På uppdrag av Riksidrottsförbundet och SISU Idrottsutbildarnas Ungdomsråd har en begränsad omvärldsanalys kring ungdomars livsstil med utgångspunkt i ideella engagemang gjorts. Uppdraget var att ta fram ett underlag och analysera omvärldsinformation för att kunna ta strategiska beslut. Vilka trender det är som svensk idrott skall möta för att locka unga organisationsledare till förtroendeuppdrag?

Frågeställning: Hur kommer ungdomars livsstil att utvecklas på fem års sikt?

Omvärldsanalys är en metodisk process som har bearbetats i följande steg: trendkarta d.v.s. prioritering av trender. Analys av trender i en drivkrafts/mottrendsanalys, fördjupade trendbeskrivningar och konsekvensträd.

Trender som bearbetats:

- A 1) Minskat intresse hos unga att påverka i fasta/traditionella organisationer.
- A2) Ökad användning och nya användningsområden av datorer och mobiltelefoner m.m hos unga.
- A3) Ökad mobilitet hos unga.
- A4) Unga lägger allt mer resurser på upplevelser.
- A5) Urholkning av jantelagen.
- WC (Wild card) Det är ett ökat behov hos unga att känna "what's in it for me".

Ungdomars livsstil kommer utifrån trenderna att utvecklas och konsekvenserna av dessa påverkar ungdomars val av fritidsintressen och vilja till ideellt engagemang. Det är viktigt att svensk idrott möter dessa trender och visar att de är medvetna om den kommande utvecklingen genom att ta till sig konsekvenserna och ta strategiska och utvecklande beslut. Arbetet med att engagera fler ungdomar i ledande positioner kan ses ur två synvinklar. Å ena sidan är det en överlevnadsfråga och å andra sidan är det en strategisk utvecklingsfråga.

Innehållsförteckning

1. Inledning och bakgrund	1
1.1. Syfte.....	1
1.2. Frågeställning.....	1
1.3. Begreppsdefinition.....	1
2. Avgränsningar och metod	1
3. Resultat	2
3.1. De mest betydelsefulla säkra trenderna.....	2
3.1.1. A1 - Det är ett minskat intresse hos unga att påverka i fasta/traditionella organisationer.....	2
3.1.2. A2 - Det är en ökad användning och nya användningsområden av datorer och mobiler m.m hos unga.....	3
3.1.3. A3 - Det är en ökad mobilitet hos unga.....	3
3.1.4. A4 - Unga lägger allt mer resurser på upplevelser.....	4
3.1.5. A5 - Urholkning av jantelagen.....	4
3.2. Den mest betydelsefulla osäkra trenden.....	4
3.2.1. Wild card - Det är ett ökat behov hos unga att känna "what's in it for me".....	4
4. Konsekvenser	5
5. Slutsatser och utmaningar framåt	7
6. Källförteckning	8
7. Bilagor	
Bilaga 1: Trendkarta.....	I
Bilaga 2: Drivkrafts och mottrendsanalys	II
Bilaga 3: Fördjupad trendbeskrivning	III
Bilaga 4: Konsekvensträd	IX

1. Inledning och Bakgrund

En ständigt aktuell fråga inom idrotten är: Varför styr inte ungdomar Sveriges största ungdomsorganisation? Är det tidsbrist, intresse eller kunskap som saknas?

I Riksidrottsförbundets verksamhetsplan står det att alla oavsett ålder, kön, etnicitet, religion, fysiska och psykiska förutsättningar eller sexuell läggning ska kunna påverka sin egen idrott och vara delaktig i beslut. Ändå är det mest kostymklädda herrar i styrelserummen. Idrottsrörelsen är Sveriges största ungdomsorganisation och som beslutsfattare sitter mest äldre personer och tar de strategiska besluten om hur svensk idrott skall utvecklas.

På uppdrag av Riksidrottsförbundet och SISU Idrottsutbildarnas Ungdomsråd har en begränsad omvärldsanalys kring ungdomars livsstil utgångspunkt i ideella engagemang gjorts. Ungdomsrådet arbetar som råd till Riksidrottsförbundet och SISU Idrottsutbildarnas styrelser. Det är av vikt för uppdragsgivaren att skapa ett underlag för att förstå utvecklingen av ungdomars livsstil och på ett framtidsorienterat sätt kunna göra bedömningar om utvecklingen. Underlaget skall ge ungdomsrådet riktlinjer för framtida strategiska beslut.

1.2. Syfte

Syftet med denna omvärldsanalys är att ta fram ett underlag till strategiska beslut och ta reda på vilka trender det är som svensk idrott skall möta för att locka unga organisationsledare till förtroendeuppdrag.

1.3. Frågeställning

Hur kommer ungdomars livsstil att utvecklas på fem års sikt?

1.4. Begreppsdefinition

Med ungdomar menas i detta fall personer i åldern 18-25 år. I denna framställning utgår livsstil från yttre faktorer och andra förutsättningar som påverkar ungas liv, t ex den rådande ungdomskulturen.

2. Avgränsningar och metod

Uppdraget är att göra en begränsad omvärldsanalys. Det innebär en begränsning i uppdraget och därför är rapporten begränsad till att inte gå in på allt med levnadsvanor utan att ha fokus på ideellt engagemang med utgångspunkt från fritidsintressen.

2.1. Metod

Arbetet inleddes med att fastställa syfte och frågeställning. Därefter följde en trendspaning med syftet att identifiera trender som belyser omvärlden utifrån Pest-modellen. Den innebär en utgångspunkt i ekonomi/marknad, politik/lagstiftning, teknik, media och sociala trender. Detta efterföljdes av en trendvärdering, d v s en prioritering av trenderna. Avslutningsvis bearbetades trenderna genom en trendanalys med målet att se hur trenderna ser ut och vilka mönster de följde. Därefter analyserades trendens drivkraft och konsekvenser. För att få en bredare syn på konsekvenserna gjordes konsekvensträd. Träden byggdes upp i olika led med utgångspunkt i generella konsekvenser, konsekvenser för frågeställningen och till sist konsekvenser för frågeställaren. Med detta som underlag bearbetades och utvecklades slutsatser om framtida utmaningar.

3. Resultat

3.1 De mest betydelsefulla säkra trenderna

Utifrån trendkartan (bilaga 1) har följande fem trender prioriterats som de mest betydelsefulla och säkra trenderna. Dessa har därefter analyserats i en drivkrafts/mottrendsanalys (bilaga 2) och fördjupade trendbeskrivningar (bilaga 3) samt konsekvensträd (bilaga 4).

Trenderna A1-A5 är de trender som anses säkra och är av stor betydelse för frågeställaren. I trendkartan framgår trendernas prioriterade plats, där även trender med mindre betydelse med.

- A 1) Det är ett minskat intresse hos unga att påverka i fasta/traditionella organisationer.
- A2) Det är en ökad användning och nya användningsområden av datorer och mobiltelefoner m.m hos unga.
- A3) Det är en ökad mobilitet hos unga.
- A4) Unga lägger allt mer resurser på upplevelser.
- A5) Urholkning av jantelagen.

3.1.1. A 1 - Det är ett minskat intresse hos unga för att påverka i fasta/traditionella organisationer.

Unga vill se att de gör skillnad och påverkar. De vill se att de gör skillnad i nära tid och ger upp om processen tar för lång tid. Inom många organisationer är det enligt tradition långa mandatperioder, vilket avskräcker ungdomar att ta på sig uppdrag. De flesta förtroendeuppdrag inom samhället är på 2-4 år, vilket är en relativt lång tid. Många ungdomar planerar i kortare tidsperspektiv. Stora organisationerna har fasta och oföränderliga strukturer som gör det svårt att påverka och förändra. Det gör att de lockar inte till sig ungdomar och riskerar att tappa målgrupper.

Det blir en överlevnadsfråga och en utvecklingsfråga för organisationerna att rekrytera ungdomar till förtroendeuppdrag. Om unga väljer att avstå från uppdrag inom organisationerna kommer organisationerna slutligen att dö ut och organisationerna riskerar att tappa unga, kompetenta individer. Med stor sannolikhet kommer ungdomars tvekan att ta på sig uppdrag att öka ännu mer om inte organisationer med fasta/traditionella strukturer ser över sin organisation, den stödjande miljön och sina mötesformer.

3.1.2. A2 - Det är en ökad användning och nya användningsområden av datorer och mobiltelefoner m.m hos unga.

Ungdomarnas dator- och internetanvändning domineras av nöje, skolarbete och social kommunikation med vänner och familj, *Ungar och medier*. Ungdomar använder datorn och mobilen för att hålla kontakt med sitt sociala nätverk, ett exempel på detta är Facebook. Datorn har flyttat in i vardagsrummet och är inte längre enbart ett arbetsredskap. Datorn är ett sätt att socialisera och umgås för många yngre. Mycket information och kommunikation går via dator eller mobiltelefon och den enskilda individens tillgänglighet är hög. I en föränderlig värld med nya former för möten och kommunikation har ungdomar lättare att hitta alternativa mötesplatser och mer informella möten genom att de socialiserar genom datorer och mobiltelefoner. Unga kommunicerar och använder datorer och mobiltelefoner för att socialisera på ett sätt som äldre inte gör. Det blir en kulturkrock där unga idag kritiserar traditionella mötesformer m.m och diskussioner mellan generationerna kring arbetsformer uppstår.

Utvecklingen drivs av efterfrågan på allt snabbare och lättillgängligare information, individernas nyfikenhet och strävan att alltid vara uppdaterad med det senaste påverkar utvecklingen. Nya socialisationsformer som utvecklats ställer högre krav på tekniken. Användningen av datorer och mobiltelefoner som kommunikations- och socialisationsform kommer sannolikt att sjunka i åldrarna. Datorns användningsområden och tekniken kommer med stor sannolikhet att utvecklas ytterligare.

3.1.3. A3 - Det är en ökad mobilitet hos unga.

Unga i Sverige idag kan i många avseenden sägas utgöra en internationell generation. Det gäller inte minst deras attityder till och erfarenheter av olika former av internationell mobilitet. *Gunilla Mårald, studien "Ung mobilitet i tid och rum"*. Nyfikenhet om andra kulturer och länder gör att det är en ökad mobilitet hos yngre. Unga idag har ett helt annat kontaktnät och är mer av "Världsmedborgare istället för Hässleholmare". 8 av 10 svenska 15-19-åringar planerar att flytta från orten där de bor, inom en tioårsperiod. 41% av dem som planerar att flytta tror inte att de kommer att återvända. Brist på utbud och dynamik får ungdomarna att fly. Tristess är vad de skyr mest. Viktigaste skälet till att vara missnöjd med hemorten är "att det inte händer något". *Mats Lindgren, VD för Kairos Future Group AB*.

Många unga reser, flyttar till andra ställen/länder och ungdomarna påverkar och influerar varandra. Resandet tillgodoser ett ökat behov av självförverkligande. Utbudet av lockande städer, länder och utbildningar ökar. Konkurrensen om den enskilda individen hårdnar vilket ställer högre krav på samtliga aktörer att vara konkurrenskraftig.

3.1.4. A4 - Unga lägger allt mer resurser på upplevelser.

Både den yngre och äldre generationen värderar idag upplevelser mer än materiella ting. Det blir också allt viktigare att uppleva saker tillsammans. P.g.a. samhällets ökade tempo finns ett behov av avkopplande upplevelser. Unga vill uppleva nya och spännande saker. Dagens levnadsstandard är relativt hög och vi strävar mer mot upplevelser än att samla på materiella ting. Att köpa saker har devalverats i värde medan minnen av upplevelser består och därav ökar det värdet

”Äventyret är ett samlingsbegrepp för den upplevelse som på något sätt utmanar den individ som genomlever den. Äventyret är mångfacetterat och upplevelsen av det är olika för varje person. Utmaningen kan vara fysisk, psykisk, intellektuell eller social och kräver inte sällan samarbete. Oftast innebär äventyret en mix av dessa utmaningar och efter genomförandet bildar de en helhetsupplevelse som skapar en kvardröjande känsla av gemenskap och mervärde” <http://gindikon.se/om>

3.1.5. A5 - Urholkning av jantelagen.

Jantelagen är ett gammalt välkänt begrepp i de nordiska länderna. Begreppet myntades av Aksel Sandemose 1933. Det Svenska folket har under lång tid levt efter denna lag, begreppet är på väg att förändras med en ny generation. Unga svenskar tycker inte längre att det är fult att vara ”duktig”. I takt med människors självständighet har begreppet urvattnats mer och mer. Genom bloggare och TV program tillmötesgår vi en allt större exponering av enskilda individer. Individers sätt att framhäva sig själva och den drivkraft av personligt utveckling som idag finns hos unga gör att begreppet försvagas.

”Jantelagen passiviserar människor genom att indoktrinera dem till att inte tro på sin egen förmåga – att man inte får sticka ut och tro att man kan åstadkomma något som inte alla andra åstadkommer. Jantelagen dödar eller omöjliggör initiativ och har även varit förödande för svensk utbildningspolitik, där jämlikhet ska skapas genom att alla elever får exakt samma utbildning oavsett individuell läggning och intellektuella förutsättningar.” Catarina Sandeberg www.va.se

3.2. Den mest betydelsefulla osäkra trenden

3.2.1. WC - Det är ett ökat behov hos unga att känna ”what’s in it for me”.

I takt med att utbudet på fritidsaktiviteter har ökat och ungdomar har en stor möjlighet att välja efter intresse och vad de själva får tillbaks har kravet på motprestationer och ersättning för att göra något ökat hos ungdomar. Den enskilda individen har ökade krav på omgivningen för att ge av sig själv och sin tid. Ungdomar har ett egenintresse och vill känna att det som de gör på fritiden tillför dem som individer något, exempelvis i form av utveckling, gemenskap, kontakter eller lön. Med stor säkerhet ökar individers krav på omgivningen och förväntningarna på att man skall få något tillbaks för att ge av sig själv och sin tid. Organisationer måste därför ha en strategi för hur de skall rekrytera och behålla unga.

4. Konsekvenser

Ungdomars livsstil kommer utifrån trenderna och deras konsekvenser att utvecklas. Utvecklingen kommer i ett femårsperspektiv att påverka såväl frågeställningen som frågeställaren.

Trendernas konsekvenser för frågeställningen

Den utveckling som vi idag sett av ungas livsstil utifrån den fem prioriterade trenderna samt Wildcardet kommer att ha en stor påverkan på utvecklingen av ungas livsstil och ger ett antal konsekvenser att beakta.

Det är ett minskat intresse att påverka i fasta/traditionella organisationer så som politik och i ideella organisationer. Ungdomar vill lägga sin tid på mer lättpåverkade strukturer och engagerar sig istället i exempelvis attackrörelser. Det innebär på längre sikt att organisationer av detta slag kommer att dö ut. Konsekvenser blir att dessa organisationer behöver möta ungdomarnas livsstil och utveckla sina strukturer för att locka unga.

P.g.a. en ökad användning av och nya användningsområden för datorer och mobiltelefoner m.m hos unga har informationskanalerna ökat, det är en ökad tillgänglighet av unga individer och denna "kultur" tar mycket tid i anspråk. Ungdomar umgås och kommunicerar via datorer. Det i vissa fall leda till en social isolering, mer stillasittande och att unga får mindre tid att träffas. Det blir allt viktigare att välja rätt kanaler för att nå ut på rätt sätt, men med rätt vägar kan informationen nå ut både snabbt och effektivt.

Genom att det är en ökad mobilitet hos unga innebär det att unga flyttar för studier eller arbete samt att de reser i allt större utsträckning. Att unga väljer att flytta gör att de tappar förankringen i lokala organisationer samt eventuellt att småsamhällen urvattnas. Studier, resande och arbete på annan ort utvecklar individerna, ger dem nya perspektiv, mer erfarenhet och ett större nätverk. Det kan innebära att individerna blir mer rotlösa, att de är bortresta under längre perioder och att unga idag har svårare att planera i längre perspektiv.

Att unga lägger allt mer resurser på upplevelser gör att tiden i hemmet minskar och fler lägger mer tid utanför hemmet. Det kan leda till ett ökat umgänge och socialisering utanför hemmet. Unga vill göra saker tillsammans med andra, de får ett utökat nätverk, umgås över kultur/generationsgränserna vilket kan leda till ett intresse att utveckla och påverka i frågor som rör dem och andra – om det görs tillsammans med andra.

Genom att Jantelagen urholkas blir det en ökad individualisering och en ökad självsäkerhet/självständighet. På så sätt utvecklas livsstilar, alla vill olika – det blir ett ökat krav på särlösningar, dialog och en ökad mångfald. Det kan också leda till egosim och ett minskat samarbete.

Unga har ett behov av att känna "what`s in it for me", det kommer av ett ökat behov av självförverkligande som ger konsekvensen att unga vill ha "payback" för uppdrag eller för att göra någon en tjänst.

Trendernas konsekvenser för frågeställaren

De fem prioriterade trenderna och wildcardet kommer att påverka frågeställaren och organisationen behöver skapa en strategi för att möta dessa.

Man kan se arbetet med att engagera fler ungdomar i ledande positioner ur två dimensioner. Å ena sidan är det en överlevnadsfråga och å andra sidan är det en strategisk utvecklingsfråga. Att möta trenderna och skapa en utvecklingsstrategi för rekryteringen av unga ledare är nödvändigt för organisationens utveckling och överlevnad.

För att öka intresset hos ungdomar att engagera sig i organisationen behöver organisationen skapa en stödjande och utvecklande miljö för ungdomarna och se över sina hierarkier, mötesformer och strukturer. Det är viktigt att ungdomar känner att deras insats gör nytta och att de får vara med och påverka – göra nytta.

Genom en ökad användning och nya användningsområden av datorer och mobiltelefoner kan arbetet i organisationen effektiviseras och utföras på distans. Ungdomars intresse för datorer, mobiltelefoner e.t.c. gör att kommunikationsvägarna kan utvecklas och information samt beslutsvägar kortas ned. Konsekvensen blir att organisationen måste utveckla kommunikationen och kommunikationsmedlen. Det blir allt viktigare med rätt informationskanaler och unga budbärare för att locka andra ungdomar och genom att ta tillvara på ungas kompetens utveckla utifrån deras intressen. Fråga unga hur de vill ha det och hur de vill arbeta – *för unga vet bäst vad unga vill!*. Det blir allt viktigare att anpassa efter målgrupp och kommunicera med målgruppen direkt.

Det är konstaterat att det är en ökad mobilitet hos unga, därför gäller det att fånga upp dem som flyttar från ett distriktsengagemang till ett centralt. Unga är mobila och för att kunna ta på sig ett uppdrag behöver organisationen vara flexibel, anpassa uppdragen, kortare uppdrag och konkreta projekt eftersom ungdomar planerar i kortare perspektiv.

Organisationen behöver ta tillvara på att unga lägger mer resurser på upplevelser genom att ge dem utvecklande uppdrag, ge dem möjlighet att påverka och utveckla gemenskap som en del i styrelsearbetet. Konsekvensen är att unga har ett krav på organisationen och miljön för att ta på sig ett uppdrag och att bemötandet från äldre mer erfarna organisationsledare är avgörande för att rekrytera och behålla ungdomarna inom organisationen.

Genom att Jantelagen urholkats och det är en ökad individualisering behöver organisationen skräddarsy lösningar. En konsekvens kan bli att demokratin urholkas och det blir ett minskat samarbete, ökad egoism och att fler vill ha betalt för ideellt arbete. Konsekvenserna av att det är ett ökat behov hos unga att känna "what`s in it for me" innebär att organisationen behöver se över sin stödjande miljö. Är det utvecklande att engagera sig i organisationen för den enskilda individen? Den frågan måste organisationen kunna svara på för att vara lockande.

Det blir allt viktigare med en strategi för ledarrekruteringen av organisationsledare och en validering av uppdragen behövs. Genom att skriva referenser för uppdrag, se över möjligheterna att påverka, erbjuda mentorskap och utbildningar kan individerna utvecklas med uppdragen. För att nå ett ökat ungdomsinflytande behöver organisationen utbilda unga ledare och se över beslutsvägarna. Då kommer unga att vilja engagera sig i idrotten och med rätt ungdomar som vill, kan och vågar vill också idrotten engagera unga.

5. Slutsatser och utmaningar framåt

För att öka ungas vilja till engagemang inom en femårsperiod är det av stor vikt att skapa en långsiktig strategi för hur svensk idrott kan arbeta med ungdomars delaktighet och inflytande. De som är i organisationen idag måste bestämma sig för om man vill ha in ungdomar och då också bjuda in dem och vara beredda att utveckla organisationen. Det är viktigt att ungdomsrådet påverkar de som styr verksamheten idag att i större utsträckning aktivt fråga unga om och hur de vill vara delaktiga. Ungdomar vill bli sedda för sin kompetens och vill påverka på samma villkor som alla andra. Skapa miljöer där unga känner att de kan prestera, en stödjande miljöer i en organisation kan vara förändrade arbetsformer och arbetsmetoder som på ett bättre sätt tillgodoser ungas behov idag. På så sätt kan idrottsorganisationer få fler ungdomar att vilja ta på sig ledaruppdrag inom svensk idrott!

Organisationerna måste verka för att unga ska tycka det är attraktivt att engagera sig. Men det är också viktigt att äldre beslutsfattare ställer sig frågan: Vad har vi och organisationen att tjäna på när det gäller att engagera unga? Många organisationer med fasta/traditionella strukturer behöver en attitydförändring.

Den stora utmaningen i ett femårsperspektiv ligger i att möta trenderna och att ta tag i de konsekvenser som trenderna tydligt visar på. I dagens samhälle är det viktigt att värna om det ideella. Utgångspunkten är att det handlar om en överlevnadsfråga. För unga är det därför viktigt att känna att de får plats och att de kan ta plats samt att uppdraget bidrar till egenutveckling.

6. Källförteckning

Tryckta källor

Utdrag ur Sveriges rapport till EU-kommissionen om det ungdomspolitiska samarbetet i EU. (Kapitel 4.1 Framtida utmaningar). Integrations och jämställdhetsdepartementet (2008)

Unga och Föreningsidrotten, Trondman (2005).

Ungdomars användning av dator, internet och mobiltelefon - Konsekvenser för vardagslivets geografiska dimensioner, Thulin Eva (2002)

Med unga i fokus, Regeringskansliet (2008)

Omvärldsanalys i praktiken, Genf L, Laurent J (2008)

Ungar & Medier, Art. nr. 531 (2008)

[www.medieradet.se/upload/Rapporter_pdf/Ungar & Medier 2006.pdf](http://www.medieradet.se/upload/Rapporter_pdf/Ungar_%20Medier_2006.pdf)

Otryckta källor

www.timbro.se/bokhandel/pdf/75665492.pdf (2009-03-20)

www.regeringen.se/ung (2009-03-17)

www.lsu.se (2009-03-17)

www.scb.se (2009-03-19)

<http://www.newsdesk.se/pressroom/scb/pressrelease/view/it-anvaendning-bland-individer-och-foeretag-unga-nobbar-tryckta-nyheter-261553> (2009-03-20)

<http://www.kairofuture.com/sv/node/2864> (2009-03-17)

www.medieradet.se (2009-03-18)

<http://www.ungkommunikation.se/Pages/Page.aspx?pagelid=248> (2009-03-19)

www.datainspektionen.se/Documents/rapport-ungdom2008.pdf (2009-03-20)

<http://www.ciriusonline.dk/Default.aspx?ID=9122> (2009-03-20)

<http://etc.se/artikel/16252/ge-bort-en-upplevelse-i-julklapp> (2009-03-21)

<http://gindikon.se/om> (2009-03-19)

<http://www.sr.se/sida/Artikel.aspx?artikel=2695892&ProgramID=1646>

<http://gupea.ub.gu.se/dspace/handle/2077/2959> (2009-03-19)

www.wikipedia.org/wiki/Jantelagen (2009-03-21)

<http://www.va.se/asikter/kronikor/2008/06/23/nu-skippar-vi-jantelagen/index.xml>
(2009-03-19)

www.lsu.se (2009-03-20)

www.ungdomsstyrelsen.se (2009-03-21)

Övriga källor

Processarbete referensgrupp (10 ungdomar i åldrarna 19-25)

Möte med ungdomspolitiska rådet (Sveriges ungdomsorganisationer)

7. Bilagor

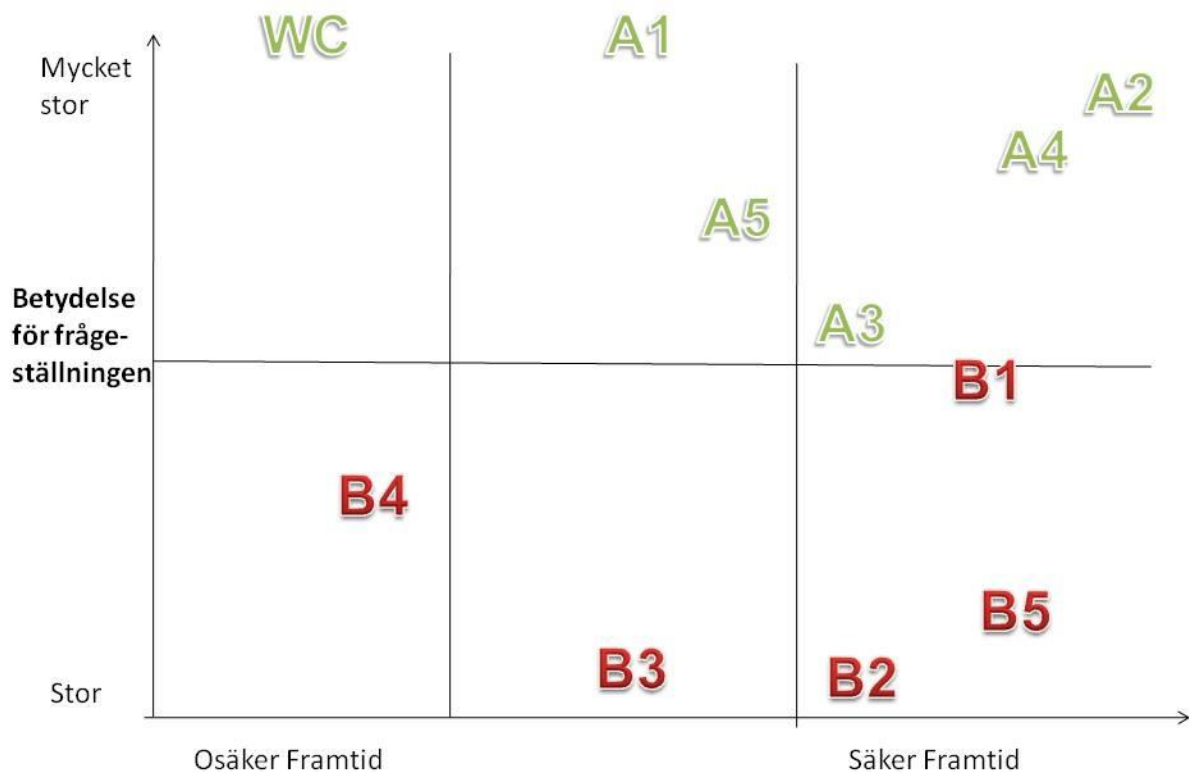
Bilaga 1: Trendkarta

Bilaga 2: Drivkrafts och mottrendsanalys

Bilaga 3: Fördjupad trendbeskrivning

Bilaga 4: Konsekvensträd

Bilaga 1, Trendkarta

Trender

Atrender är av mycket stor betydelse för frågeställningen. Dessa trender är analyserade i konsekvenstråd.
Btrender av mindre betydelse för frågeställningen och ingen vidare analys har gjorts.

Trender med mycket stor betydelse	Trender med stor betydelse
A 1) Det är ett minskat intresse hos unga för att påverka i fasta/traditionella organisationer.	B1) Ökat intresse av postgymnasiala studier hos unga.
A2) Det är en ökad användning och nya användningsområden av datorer och mobiler m.m hos unga.	B2) Ökad segregation i samhället.
A3) Det är en ökad mobilitet hos unga.	B3) Ökat umgänge över generations och kulturgränserna.
A4) Unga lägger allt mer resurser på upplevelser.	B4) Ökade svårigheter att ta sig in på arbetsmarknaden för unga.
A5) Urholkning av jantelagen.	B5) Det är ett ökat tempo i samhället.
WC) Det är ett ökat behov hos unga att känna "what's in it for me".	

Bilaga 2, Drivkraft och mottrendsanalys

Drivkraft	Trend	Mottrend	Konsekvens
Otålighet, unga vill se resultat snabbare. Unga vill se att de gör skillnad och påverkar.	A 1) Det är ett minskat intresse hos unga för att påverka i fasta/traditionella organisationer.	Ett ökat intresse hos unga att engagera sig i attack rörelser.	Det blir en överlevnadsfråga och en utvecklingsfråga för organisationerna att rekrytera unga.
Efterfrågan på allt snabbare och lättillgängligare information driver utvecklingen framåt. Nya socialisationsformer.	A2) Det är en ökad användning och nya användningsområden av datorer och mobiler m.m hos unga.	Stressen och pressen över att alltid vara tillgänglig ökar.	Nya former för kommunikation. Större krav på kritisk granskning och uppdatering.
Intresset styr mer än avstånd. Frigörelse från sina föräldrar. Ett ökat behov av självförverkligande. Prestationsångest gentemot andra ungdomar. Ökade prestationskrav. Nyfikenhet om andra kulturer och länder. Verklighetsflykt.	A3) Det är en ökad mobilitet hos unga.	Ungas behov av "Svenssonlivet" har ökat. Närheten till familjen allt viktigare. Behovet av att göra sina egna upplevelser ökar och många andra har redan varit ute och rest.	Unga får nya intryck och andra perspektiv. Unga flyttar oftare i allt större utsträckning. Världsmedborgare istället för Hässleholmare. Ungdomar reser under längre perioder. Ungdomar stannar inte på samma plats under en längre tid efter studenten och har svårt att planera på lång sikt.
Ett ökat behov av självförverkligande. Pga samhällets ökade tempo finns ett behov av avkopplande upplevelser. Unga vill uppleva nya och spännande saker.	A4) Unga lägger allt mer resurser på upplevelser.	Allt fler lägger mer och mer pengar på "statusprylar" som ger ökad vardagsstandard.	Självförverkligandet blir viktigt. Behovet av att uppleva olika saker tar överhanden tidsmässigt på fritiden.
Svenskar reser mer och ser andra kulturer. Unga svenskar tycker inte längre att det är fult att vara "duktig". Unga individer är mer ego.	A5) Urholkning av jantelagen.	Genom att ta del av andra kulturer minskar självförtroendet och unga svenskar tycker inte längre att de är "duktiga".	Fler unga vågar tro på sig själva och sin kompetens och vågar ta diskussion mot äldre mer erfarna organisationsledare. Äldre organisationsledare ser förändringsbenägna unga som motståndare.
Den enskilda individens ökade krav på omgivningen för att ge av sig själv och sin tid.	WC) Det är ett ökat behov hos unga att känna "what's in it for me".	Ungas ökade vilja att hjälpa andra utan krav på motprestation eller ersättning.	Organisationer måste ha en strategi för hur de skall rekrytera och behålla unga.

Bilaga 3, Fördjupad Trendbeskrivning

Trend	A 1) Det är ett minskat intresse hos unga att påverka i fasta/traditionella organisationer.
Beskrivning	Inom många organisationer är det enligt tradition långa mandatperioder, vilket avskräcker ungdomar att ta på sig uppdrag. De flesta förtroendeuppdrag inom samhället är på 2-4 år, vilket är en relativt lång tid. Många ungdomar planerar i kortare perspektiv. Styrelsemöten förläggs i många fall till vardagar eller sena kvällar, på så sätt utesluts många målgrupper. Organisationerna har fasta oföränderliga strukturer som gör det svårt att påverka och förändra.
Exempel	Långa mandatperioder och traditionella/svårpåverkade strukturer gör att ungdomar väljer att lägga sin tid på annat. I studien Drömsamhället visar man på ungas intresse för Svenssonlivet. Tjejerna är mer fokuserade på Svensson-liv än killarna. De prioriterar dock i större utsträckning att vara viktiga för andra och göra världen bättre. Samtidigt är de mer äventyrslystna, de har större karriärambitioner och fler tjejer än killar vill flytta utomlands. Killarna är mer entreprenöriella, inställda på kändisskap, rikedom och att göra föräldrarna stolta. (<i>Kairos Future, studien Drömsamhället</i>)
Säkerhet	Hög
Påverkan	Stor
Drivkraft	Otålighet, unga vill se resultat snabbare. Unga vill se att de gör skillnad och påverkar. De vill se att de gör skillnad i nära tid och ger upp om processen tar för lång tid.
Mottrend	Ett ökat intresse hos unga att engagera sig i attack rörelser.
Konsekvens	Det blir en överlevnadsfråga och en utvecklingsfråga för organisationerna att rekrytera ungdomar till förtroendeuppdrag. Om unga väljer att avstå från uppdrag inom organisationerna kommer organisationerna slutligen att dö ut och organisationerna riskerar att tappa unga, kompetenta individer. Konsekvenserna blir att det blir en förhållandevis homogen grupp som fattar framtidens beslut.
Framtid	Med stor sannolikhet kommer ungdomars tvekan att ta på sig uppdrag att öka om inte organisationer med fasta/traditionella strukturer ser över sin organisation, den stödjande miljön och sina mötesformer.
Källa	Utdrag ur Sveriges rapport till EU-kommissionen om det ungdomspolitiska samarbetet i EU. (Kapitel 4.1 Framtida utmaningar). Unga och Föreningsidrotten, Trondman (2005). www.regeringen.se/ung (2009-03-17) www.sr.se/sida/Artikel.aspx?artikel=2695892&ProgramID=1646

Trend	A2) Det är en ökad användning och nya användningsområden av datorer och mobiler m.m hos unga.
Beskrivning	Datorn har flyttat in i vardagsrummet och är inte längre enbart ett arbetsredskap. Datorn är ett sätt att socialisera och umgås för många yngre. Mycket information och kommunikation går via datorn eller mobil och den enskilda individens tillgänglighet är hög. Ungdomarnas dator- och internetanvändning domineras av nöje, skolarbete och social kommunikation med vänner och familj. <i>Ungar och medier.</i>
Exempel	Ungdomar använder datorn och mobilen för att hålla kontakt med sitt sociala nätverk, ett exempel på detta är facebook.
Säkerhet	Hög
Påverkan	Stor
Drivkraft	Efterfrågan på allt snabbare och lättillgängligare information driver utvecklingen framåt. Individernas nyfikenhet och strävan att alltid vara uppdaterad med det senaste påverkar utvecklingen. Nya socialisationsformer som utvecklats ställer högre krav på tekniken. Tillverkare och utvecklare inom sektorn pressar utvecklingen framåt.
Mottrend	Stressen och pressen över att alltid vara tillgänglig ökar.
Konsekvens	Nya former för kommunikation. Individerna har en högre tillgänglighet. Större krav på kritisk granskning och uppdatering. I en föränderlig värld men nya former för möten och kommunikation har ungdomar lättare att hitta alternativa mötesplatser och mer informella möten genom att de socialiserar genom datorer och mobiler. Unga kommunicerar och socialiserar med datorer och mobiler på ett sätt som äldre inte gör. Det blir en kulturkrock där unga idag kritiserar mötesformer m.m och diskussioner mellan generationer kring arbetsformer uppstår.
Framtid	Användningen av datorer och mobil som kommunikations och socialisationsform kommer att sjunka i åldrarna. Datorns användningsområden och tekniken kommer med stor sannolikhet att utvecklas ytterligare.
Källa	http://gupea.ub.gu.se/dspace/handle/2077/2959 (2009-03-19) www.medieradet.se (2009-03-18) Ungar & Medier (2008) www.scb.se (2009-03-19) http://www.newsdesk.se/pressroom/scb/pressrelease/view/it-anvaendning-bland-individer-och-foeretag-unga-nobbar-tryckta-nyheter-261553 (2009-03-20) http://www.ungkommunikation.se/Pages/Page.aspx?pagelid=248 (2009-03-19) www.datainspektionen.se/Documents/rapport-ungdom2008.pdf (2009-03-20)

Trend	A3) Det är en ökad mobilitet hos unga
Beskrivning	De som är unga i Sverige idag kan i många avseenden sägas utgöra en internationell generation. Det gäller inte minst deras attityder till och erfarenheter av olika former internationell mobilitet. <i>Gunilla Mårald, Studien Ung mobilitet i tid och rum.</i> 8 av 10 svenska 15-19-åringar planerar att flytta från orten där de bor, inom en tioårsperiod. 41% av dem som planerar att flytta tror inte att de kommer att återvända. Brist på utbud och dynamik får ungdomarna att fly. Tristess är vad de skyr mest. Viktigaste skälet till att vara missnöjd med hemorten är "att det inte händer något". <i>Mats Lindgren, VD för Kairos Future Group AB.</i> Varför du reser, var du reser och hur du reser säger något om vem du är och, inte minst, om vem du vill vara. Det kan handla om den bild man vill ha av sig själv men också om den bild man vill förmedla till andra. För många unga är resan som identitetsmarkör central. <i>Gunilla Mårald, Studien Ung mobilitet i tid och rum.</i>
Exempel	Ungdomar idag flyttar till andra städer för postgymnasiala studier eller arbete. Det finns många städer, länder och utbildningar som lockar. Ungdomar vill resa och se mer av världen. De vill skapa en genom sin identitet och sina erfarenheter.
Säkerhet	Hög
Påverkan	Stor
Drivkraft	Intresset styr mer än avstånd. Det som ger mest tillbaks till individen påverkar valet av vart man tar vägen efter studenten för arbete eller studier. Frigörelse från sina föräldrar är en drivkraft. Många unga reser, flyttar till andra ställen/länder och ungdomarna påverkar och influerar varandra. Ett ökat behov av självförverkligande. Prestationsångest gentemot andra ungdomar. Ökade prestationskrav. Nyfikenhet om andra kulturer och länder. Verklighetsflykt.
Mottrend	Ungas behov av "Svensson-livet" har ökat. Närheten till familjen allt viktigare
Konsekvens	Unga får nya intryck, mer erfarenhet och andra perspektiv. Unga flyttar till andra städer i allt större utsträckning. Unga idag har ett helt annat kontaktnät. Världsmedborgare istället för Hässleholmare.
Framtid	Utbudet av lockande städer, länder och utbildningar ökar. Konkurrensen om den enskilda individen hårdnar vilket ställer högre krav på samtliga aktörer för att vara konkurrenskraftig.
Källa	Med unga i fokus, regeringskansliet (2008) www.regeringen.se/ung www.kairosfuture.com/sv/node/2864 (2009-03-17) http://www.cirusonline.dk/Default.aspx?ID=9122 (2009-03-20)

Trend	A4) Unga lägger allt mer resurser på upplevelser
Beskrivning	Både den yngre och äldre generationen värderar idag upplevelser mer än materiella ting. Det blir också allt viktigare att uppleva saker tillsammans. För första gången firades den 24 november "En köpfri dag". Syftet var att "väcka medvetenhet om konsumtionsmönster världen över, och visa på alternativ". <i>Patrik Sundqvist, etc.se</i> menar att man istället för en köpfri dag borde tänka på att man inte ska konsumera prylar utan immateriella ting. Att gå på teater, på en fotbollsmatch eller äter på restaurang är inget som hotar vår planet. Däremot så ökar dessa aktiviteter människors välfärd och gör så att människor lägger allt mer pengar på upplevelser.
Exempel	Ungdomar umgås och vill göra aktiviteter som syftar till att uppleva saker tillsammans. "Äventyret är ett samlingsbegrepp för den upplevelse som på något sätt utmanar den individ som genomlever den. Äventyret är mångfacetterat och upplevelsen av det är olika för varje person. Utmaningen kan vara fysisk, psykisk, intellektuell eller social och kräver inte sällan samarbete. Oftast innebär äventyret en mix av dessa utmaningar och efter genomförandet bildar de en helhetsupplevelse som skapar en kvardröjande känsla av gemenskap och mervärde" http://gindikon.se/om
Säkerhet	Hög
Påverkan	Stor
Drivkraft	Ett ökat behov av självförverkligande. Pga samhällets ökade tempo finns ett behov av avkopplande upplevelser. Unga vill uppleva nya och spännande saker.
Mottrend	Allt fler lägger mer och mer pengar på "statusprylar" som ger ökad vardagsstandard
Konsekvens	Självförverkligandet blir viktigt. Behovet av att uppleva olika saker tar överhanden tidsmässigt på fritiden. Ett ökat behov av upplevelse aktiviteter och platser att umgås på behövs.
Framtid	Dagens levnadsstandard är relativt hög och vi strävar mer mot upplevelser än att samla på materiella ting. Att köpa saker har devalverats i värde medan minnen av upplevelser består och därav ökar det värdet.
Källa	http://etc.se/artikel/16252/ge-bort-en-upplevelse-i-julklapp (2009-03-21) http://gindikon.se/om (2009-03-19)

Trend	A5) Urholkning av jantelagen
Beskrivning	Jantelagen är ett gammalt välkänt begrepp i de nordiska länderna. Begreppet myntades av Aksel Sandemose 1933. Det Svenska folket har under lång tid levt efter denna lag, begreppet är på väg att förändras med en ny generation.
Exempel	Genom bloggare och TV program tillmötesgår vi en allt större exponering av enskilda individer. <i>”Jantelagen passiviserar människor genom att indoktrinera dem till att inte tro på sin egen förmåga – att man inte får sticka ut och tro att man kan åstadkomma något som inte alla andra åstadkommer. Jantelagen dödar eller omöjliggör initiativ och har även varit förödande för svensk utbildningspolitik, där jämlikhet ska skapas genom att alla elever får exakt samma utbildning oavsett individuell läggning och intellektuella förutsättningar.”</i> Catarina Sandeberg www.va.se
Säkerhet	Hög
Påverkan	Hög
Drivkraft	Svenskar reser mer och ser andra kulturer. Unga svenskar tycker inte längre att det är fullt att vara ”duktig”. I takt med människors självständighet har begreppet urvattnats.
Mottrend	Genom att ta del av andra kulturer minskar självförtroendet och unga svenskar tycker inte längre att de är ”duktiga”
Konsekvens	Fler unga vågar tro på sig själva och sin kompetens och vågar ta diskussion mot äldre mer erfarna organisationsledare.
Framtid	Sannolikt kommer Jantelagen att urholkas ytterligare. Trenderna är tydligare och starkare än mottrenden och individers sätt att framhäva sig själva och den drivkraft av personligt utveckling som idag finns hos unga gör att begreppet försvagas.
Källa	www.timbro.se/bokhandel/pdf/75665492.pdf (2009-03-19) sv.wikipedia.org/wiki/Jantelagen (2009-03-21) http://www.va.se/asikter/kronikor/2008/06/23/nu-skippar-vi-jantelagen/index.xml (2009-03-19)

Trend	WC) Det är ett ökat behov hos unga att känna "what`s in it for me"
Beskrivning	Ungdomar har ett egenintresse och vill känna att det som de gör på fritiden tillför dem som individer något, exempelvis i form av utveckling, gemenskap, kontakter eller lön.
Exempel	I takt med att utbudet på fritidsaktiviteter har ökat och ungdomar har en stor möjlighet att välja efter intresse och vad de själva får tillbaks har kravet på motprestationer och ersättning ökat hos ungdomar.
Säkerhet	Wild card
Påverkan	Stor
Drivkraft	Den enskilda individens ökade krav på omgivningen för att ge av sig själv och sin tid. Det stora utbudet av fritidsaktiviteter ger en ökad konkurrens och unga individer har idag mycket att välja på.
Mottrend	Ungas ökade vilja att hjälpa andra utan krav på motprestation eller ersättning.
Konsekvens	Organisationer måste ha en strategi för hur de skall rekrytera och behålla unga.
Framtid	Med stor säkerhet ökar individens krav på omgivningen och förväntningarna på att man skall få någonting tillbaks för att ge av sig själv och sin tid.
Källa	http://www.kairosfuture.com/sv/node/2864 (2009-03-17) www.lsu.se (2009-03-20) www.ungdomsstyrelsen.se (2009-03-21)

Bilaga 4, Konsekvensträd

